

Bæredygtig afsked

Af Filip Møller

Stenhuggermester

Hans-Henrik Nielsen

Medlem af bestyrelsen i Landsforeningen af Menighedsråd

Fuglebjerg Kistefabrik.
Eksempel på kiste lavet af
pappmateriale.
Foto: Hans-Henrik Nielsen.

Herlufsholm Kirkegård har i en årrække arbejdet med grøn omstilling og bæredygtighed, senest som drivkraft i projektet *Bæredygtig afsked*, der arbejder med at finde frem til konkrete løsninger, der kan anvendes i praksis på landets kirkegårde.

I begyndelsen af 2021 afholdt Herlufsholm Kirkegård en workshop om bæredygtig afsked med undertitlen *Fremtidens kirkegård i et grønt perspektiv*.

Formålet med workshoppen var at indlede en dialog med mulige bidragsydere til grønne begravelser. Finn Dal, Jill Dalsgaard og Ditte Buchwald fra Herlufsholm Kirkegård havde inviteret repræsentanter for de forskellige faggrupper, der har opgaver i forbindelse med begravelser og bisættelser, til at drøfte perspektiver, initiativer og motiver til at ændre begravelsespraksis i Danmark i en mere miljøvenlig retning.

Der var således repræsentanter for bedemænd, kistefabriker, blomsterhandlere, stenhuggere, krematorier, en faglig organisation, menighedsråd, provsti, stift og kirkegårde.

I løbet af workshoppen blev der arbejdet med en lang række spørgsmål, som alle pegede på de mange muligheder for mere grønne eller bæredygtige begravelser. Kister kan laves af andet end træ, de kan f.eks. laves af pap, noget, som man måske ikke lige forestiller sig – en af deltagerne udbrød: "Jeg skal ikke begraves i en papkasse" – men som det blev vist, så ligner en papkiste ikke en papkasse. Formen er en smule anderledes end en traditionel kiste, men det er også den eneste forskel, der kan ses.

Det vil især være bedemændene, som i kontakten med de efterladte kan tilbyde sådanne mere bæredygtige kister og samtidig tale for, at blomster til kisten og kirken er lokalt producerede – og at der ikke anvendes traditionel oasis, men bæredygtig oasis. Det falder helt i tråd med, at man på mange kirkegårde har plantet stauder og sået sommerblomster i ubenyttede gravsteder og i vid udstrækning bruger dem til udsmykning i kirken til gudstjenester.

Blomster fra begravelser ender på et tidspunkt som grønt affald på kirkegårdene, og derfor er det et varmt ønske, at buketter til begravelser ikke bindes med plasticbånd eller ståltråd, men med bånd, der kan indgå i en kompostering. På den måde undgås, at buketterne skal behandles som almindeligt affald og sendes til forbrænding.

Når begravelsen eller bisættelsen er overstået, ønsker langt de fleste, at der også sættes en gravsten på graven. Også her er det muligt at tage hensyn til jordens ressourcer og anskaffe en gravsten, som er lavet af en gravsten, som tidligere har været brugt. En sådan genbrugsgravsten er lavet om, så den oprindelige gravsten ikke kan genkendes.

På workshoppen kom der en lang række gode og detaljerede forslag frem, som alle vil kunne understøtte bæredygtige begravelser, f.eks. en brochure om bæredygtig afsked med gode råd om, hvordan en begravelse eller bisættelse kan gøres mest miljøvenlig.

Den første workshop blev fulgt op af endnu en workshop i januar 2022.

Grønne maskiner til det grønne arbejde. Foto: Hans-Henrik Nielsen.

Her var der fokus på dialogen med de pårørende om kiste, pynt, gravsten og alle de øvrige forhold, som de pårørende skal forholde sig til i forbindelse med et dødsfald. Det er de pårørende, som står over for en lang række valg i den forbindelse. Som det er nu, er en bæredygtig begravelse lidt dyrere. En bæredygtig kiste er f.eks. dyrere end en traditionel. Uanset prisen er det vigtigt, at de pårørende præsenteres for valget.

Samme oplevelse er der hos stenhuggerne, og der gøres hos dem en del for at genbruge sten. Sten er jo en ressource, som ikke gendannes. Når en gravsten genbruges, indgår den i en cirkulær anvendelse og økonomi, og ellers slås den til skærver og bliver forbrugt på den måde.

I dag bliver 85 % af de afdøde kremeret. De urner, som anvendes, er ganske forskellige, og det er ikke alle urner, der nedbrydes efter de ti år, som er den sædvanlige fredningstid for urner. Her kunne man ønske sig mere standardisering af urner, således at de overholdt visse nedbrydningskrav. På workshoppen blev dette drøftet indgående, og det er måske en opgave for krematorierne sammen at finde frem til standardkrav til en urne.

I forbindelse med urner blev det også nævnt, at der synes at være et behov for ændring af lovgivningen om kremation og urner, også når det gælder, hvad der kommer i urnerne. Store implantater frasorteres og sendes til genanvendelse, men det samme gælder ikke for mindre implantater. Krematorieforeningen har i sommeren 2022 rettet henvendelse til Kirkeministeriet om en ændring af bestemmelserne, således at flere ikke-nedbrydelige genstande kan frasorteres, inden asken fyldes i urnen.

På workshoppen deltog også fire studerende fra Aalborg Universitet, København, Augusta Bo Paludan, Rosa Pedersen, Licia Yumi Stenico og Silvia Nina Madsen. De har lavet en stor opgave om hele emnet "Bæredygtig afsked", og givet den samme navn. Undersøgelsens konklusion er bl.a., at det er blevet belyst, "at få borgere kender miljøbelastningen ved afskeden, hvilket skaber incitament til at ændre praksissen gennem oplysning", og at det er mest fordelagtigt, hvis forbrugeren, afdøde, selv har taget stilling, prioriteret og planlagt sin egen begravelse eller bisættelse.

I maj 2022 arrangerede Herlufsholm Kirkegård en inspirationsdag på kirkegården. Et stort og flot arrangement med mere end 30 stadeholdere lige fra landskabsarkitekten til biavleren, der udstillede deres bud og løsninger på miljø, bæredygtighed og den grønne omstilling på kirkegårdene.

Der var alt fra miljøvenlige kister og urner, gravsten, miljøvenligt inventar, maskiner, værktøj og miljøvenlige og biodiversitetsfremmende planter til biavl. Et virkelig flot og velbesøgt arrangement.

Projektet fortsætter i efteråret 2022 og er støttet økonomisk af Næstved Provsti. Det er et godt forum, som alle deltagerne fra de forskellige aktører, der er involveret, hver gang der skal være en begravelse eller bisættelse, bakker fuldt op om.

Program for inspirationsdag den 18. maj.

HERLUFSHOLM KIRKEGÅRD

INVITERER TIL INSPIRATIONS DAG 18 maj 2022

Bæredygtighed på arbejdspladsen
- Hvor økologi og bæredygtighed er i fokus

KL. 9.00-15.00
Herlufsholm Kirkegårds parkeringsplads
Herlufsholm allé 169. 4700 Næstved

Gratis adgang for alle og ingen tilmelding

Oplæg på dagen:

Opland arkitekt kl. 10-11
Deltag i debatten om biodiversitet, drift og pleje

Stenhugger Filip Møller kl. 12-13
Fortæller om genbrugsgravsten og kirkegårdskultur i Danmark